

Planinitiativ

Gilderåsen vindkraftverk

Januar 2026

Rapport

OPPDRAG	Gilderåsen vindkraftverk	DOKUMENTKODE	10270796-01-PLAN-RAP-001
EMNE	Planinitiativ	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAGSGIVER	Vindr AS	OPPDRAGSLEDER	Kjersti Lie Løvik
KONTAKTPERSON	Tor Einar Lundteigen	UTARBEIDET AV	Seksjon naturmangfold

REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV
01	30.01.2026	Planinitiativ Gilderåsen vindkraftverk oppdatert	HEIH	KJEL	KJEL
00	11.12.2025	Planinitiativ Gilderåsen vindkraftverk	HEIH	KJEL	KJEL

INNHOILDSFORTEGNELSE

Planinitiativ områderegulering Gilderåsen vindkraftverk, Elverum kommune	4
1 Formelle opplysninger	4
2 Planområdet og eiendomsforhold	4
2.1 Planområdets beliggenhet og størrelse	4
2.2 Eiendomsforhold	5
3 Intensjoner med planforslaget	6
3.1 Formål med planen	6
3.2 Bakgrunn for tiltaket	6
4 Planlagt tiltak	7
4.1 Kriterier for valg av tiltaksområde	8
4.2 Utbyggingsvolum og byggehøyder	8
4.3 Funksjonell og miljømessig kvalitet	8
4.4 Tekniske anlegg	8
4.4.1 Vindturbiner	8
4.4.2 Fundamenter	9
4.4.3 Kranoppstillingsplasser	10
4.4.4 Atkomst- og internveier	10
4.4.5 Ilandføring, mellomlagring og transport av vindturbiner	11
4.5 Nettilknytning	11
4.6 Drift og vedlikehold	12
4.7 Nedleggelse	12
5 Forholdet til andre planer	12
5.1 Regionale planer	12
5.1.1 Fylkesplan for Innlandet	12
5.1.2 Innlandsstrategien 2024-2028	12
5.1.3 Regional plan for klima, energi og miljø	13
5.1.4 Nettside for regionale føringer for sol- og vind i Innlandet	13
5.1.5 Kraftstrategi for Elverum kommune, 2025	14
5.2 Verneplaner/verneområder	14
5.2.1 Verneplan for vassdrag	14
5.2.2 Verneområder for natur	15
5.3 Kommunale planer	15
5.3.1 Kommuneplanens arealdel	15
5.3.2 Kommuneplanens samfunnsdel	16
5.3.3 Handlings- og økonomiplan for 2025–2028, Elverum kommune	16
5.3.4 Klima og energi i Elverum 2020 – 2024	17
5.4 Reguleringsplaner	17
6 Utredningsbehov og spesielle forhold	17
6.1 Konsekvensutredning og plan- og utredningsprogram	17
6.2 Vesentlige interesser som berøres av planinitiativet	18
6.2.1 Tiltakets virkning på, og tilpasning til, landskap og omgivelser	18
6.2.2 Kulturminner	19
6.2.3 Støy	20
6.2.4 Naturinteresser	20
6.2.5 Friluftsliv	21
6.2.6 Skogbruk	22
6.2.7 Samfunnsvirksomhet	23
6.3 Samfunnsikkerhet	23
7 Varsel og medvirkning	24
7.1 Planprosess	24
7.1.1 Lovverk og roller	24
7.1.2 Medvirkning	27
8 Referanser	28

Planinitiativ områderegulering Gilderåsen vindkraftverk, Elverum kommune

1 Formelle opplysninger

Plantype	Områderegulering
Eiendom gnr. / bnr.	Se figur 2-3
Forslagstiller og org. nr.	Vindr AS Organisasjonsnr. 924 505 796
Kontaktperson	Tor Einar Lundteigen
Adresse	Vindr Norway Dronning Eufemiasgate 16, 0191 Oslo www.vindr.no
E-post	toreinar@vindr.no
Plankonsulent og org. nr.	Multiconsult Norge AS Organisasjonsnr. 971 609 656
Kontaktperson	Heidi Høiseth
E-post	heidi.hoiseth@multiconsult.no

Vindr Norge er en del av Vindr Group, og er en proaktiv og teknologidrevet utvikler av fornybar energi. Vindrns visjon er å utvikle fornybar kraftproduksjon i nærheten av eksisterende infrastruktur og forbruk, med så lave konsekvenser som mulig, samtidig som det legges til rette for lokal verdiskaping.

2 Planområdet og eiendomsforhold

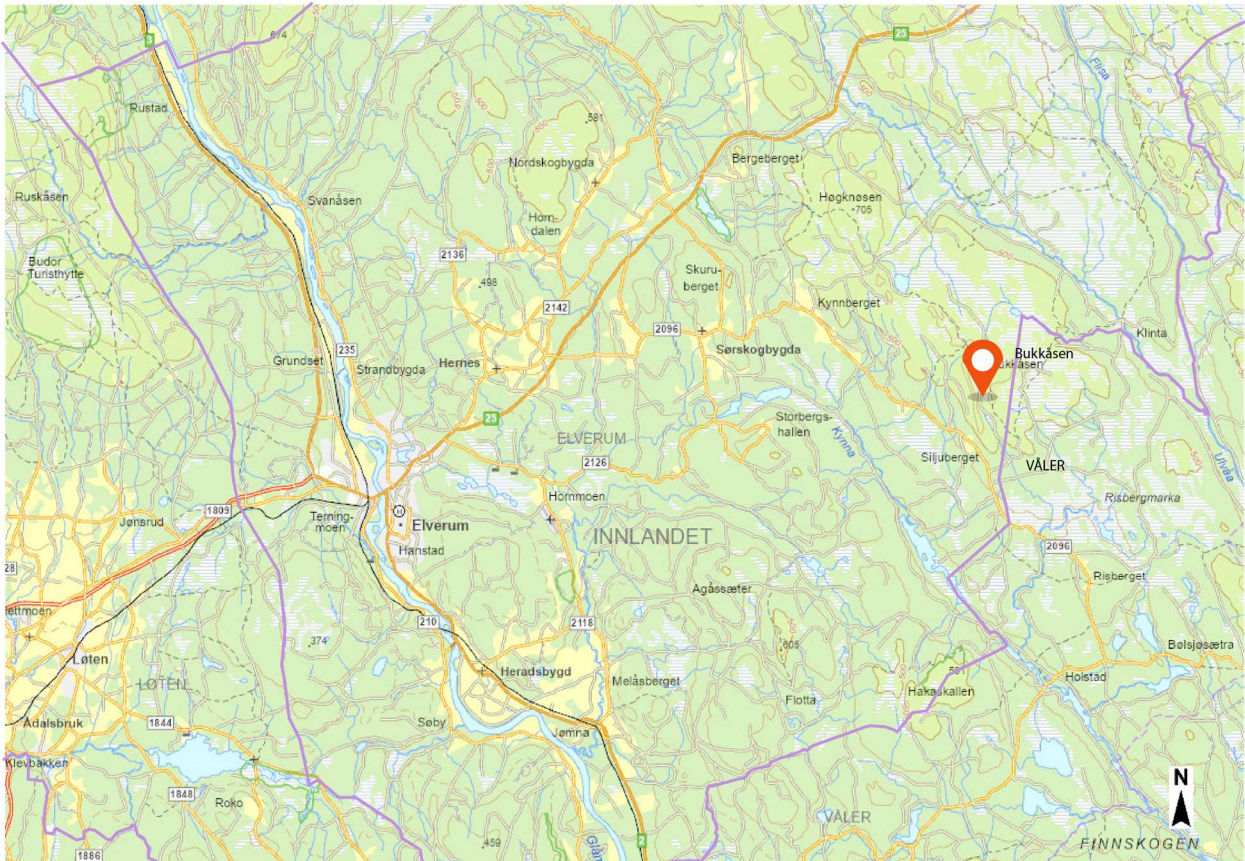
2.1 Planområdets beliggenhet og størrelse

Planområdet ligger i Elverum kommune øst for Sørskogbygda og fv. 2096 i Innlandet fylke. I øst går planavgrensningen i kommunegrensen til Våler kommune. I nord går planavgrensningen nord for Bukkåsen, Gilderåsen og Jenssøkkberget.

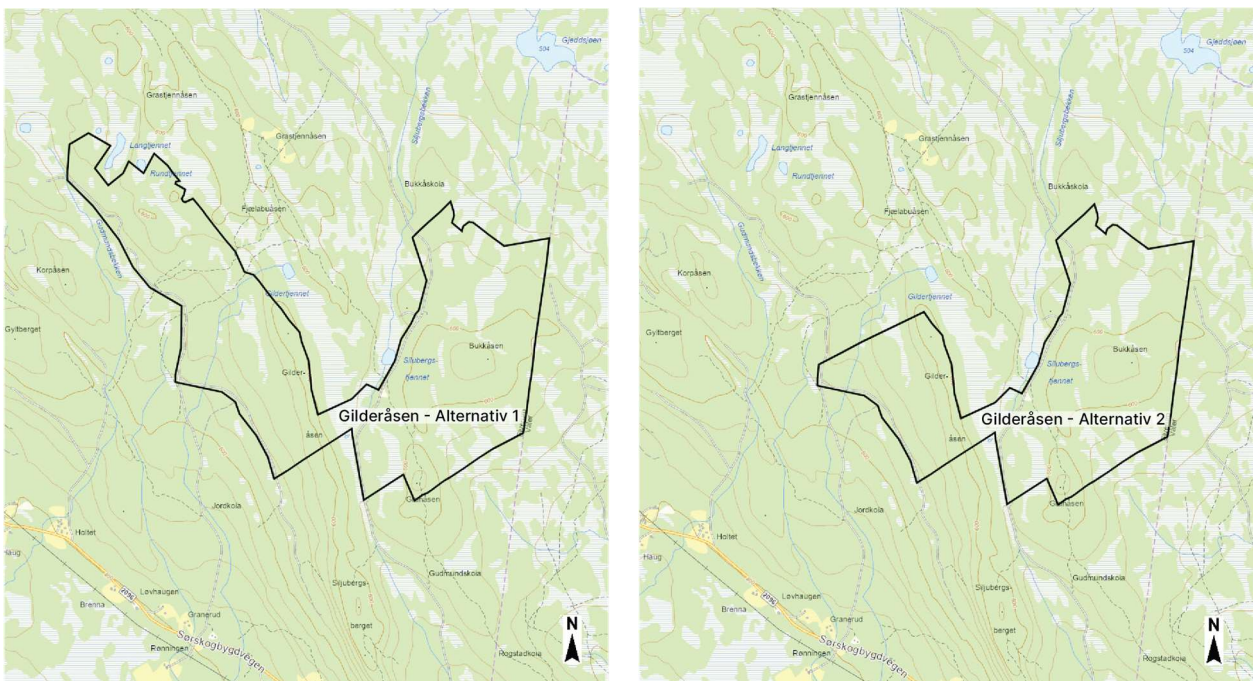
I planinitiativet fremmes to ulike alternative planavgrensninger som kommunestyret kan ta stilling til. Disse er illustrert i figuren under.

- Alternativ 1 omfatter et areal på cirka 3,7 km² og kan inneholde 12 turbiner.
- Alternativ 2 omfatter et areal på cirka 2,7 km² og kan inneholde 8 turbiner.

En områdeplan vil i tillegg til selve planområdet også omfatte nødvendig atkomstvei inn i området fra fylkesveien. Eksisterende skogsbilvei antas å ha behov for oppgradering.

Figur 2-1: Tiltaksområdet er markert i oversiktskartet. Grense til Våler kommune.

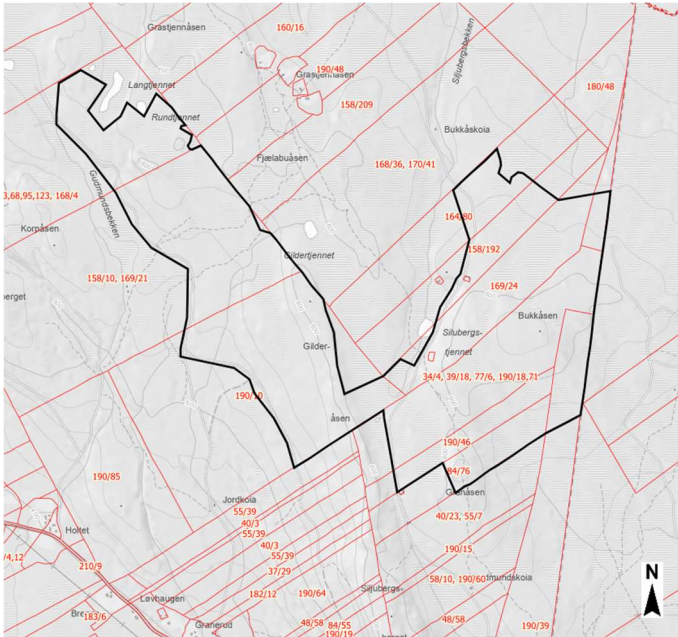
Figur 2-2: Tiltaksområdet har 2 alternativer til planavgrensning. Alternativ 1 vises i figur til venstre og alternativ 2 til høyre. Planavgrensning ved varsel om oppstart vil justeres slik at den også inneholder mulig trase for adkomstvei.

2.2 Eiendomsforhold

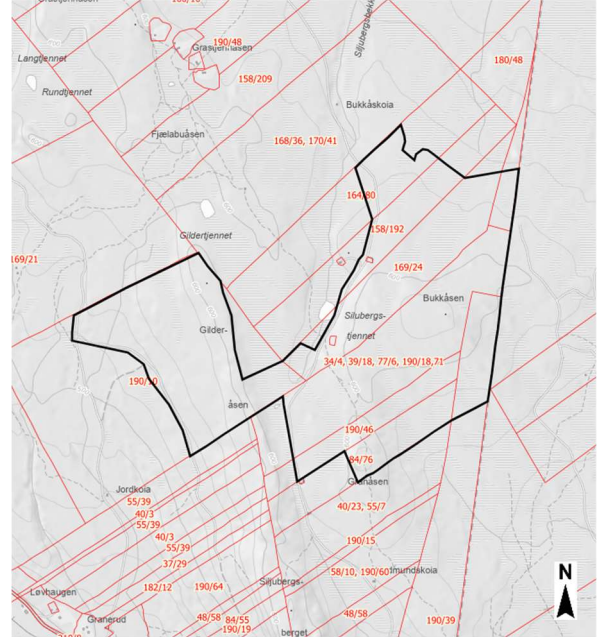
Tiltaket berører flere eiendommer. Det er inngått avtale med de fleste grunneiere innenfor foreslått planområdet, men ikke alle.. Berørte gnr./bnr. for de to alternativene er vist i figur under.

Alternativ 1

Alternativ 2

Grunneiere	Gnr./bnr.
1	190/10
2	158/424
3	169/49
4	73/5, 158/192, 164/80, 169/24, 190/39
5	34/4, 39/18, 77/6, 190/18, 190/71, 84/76
6	190/46
7	154/6, 158/12, 33, 68, 95, 123, 168/4
8	158/10, 169/21

Grunneiere	Gnr./bnr.
1	190/10
2	158/424
3	169/49
4	73/5, 158/192, 164/80, 169/24, 190/39
5	34/4, 39/18, 77/6, 190/18, 190/71, 84/76
6	190/46

Figur 2-3: Oversikt over gnr./bnr. for alternativ 1 og 2 i Gilderåsen vindkraftverk.

3 Intensjoner med planforslaget

3.1 Formål med planen

Vindr Norge ønsker å sette i gang planlegging for utbygging av et vindkraftverk på Gilderåsen i Elverum kommune. I henhold til plan- og bygningslovens § 12-1 er det et krav at det forut for en konsesjonssøknad for vindkraft foreligger en områdereguleringsplan som åpner for slik utbygging. Planinitiativet fremmes med ønske om at Elverum kommune gir Vindr lov til å starte en områdereguleringsprosess.

3.2 Bakgrunn for tiltaket

Selv om Norge får nesten all kraft fra fornybare energikilder dekker dette bare 60 % av landets totale energiforbruk [10]. Norge må i tiden fremover øke sin produksjon av fornybar kraft. Statnett estimerer at Norge fremover vil trenge 30-50 TWh ny fornybar kraft for å halvere klimagassutslippene, og

ytterligere 40 TWh dersom en skal helt «avkarbonisere» Norge. Dette vil kreve store utbygginger i årene som kommer, primært av vindkraft [10].

I 2023 ble det produsert totalt 11 TWh kraft i Innlandet, hvorav 90 prosent kom fra vannkraft og 10 prosent fra vindkraft. Innlandet hadde et kraftoverskudd på 5 TWh, som ble overført til resten av landet. Fylket har overskudd på strøm store deler av året, men er avhengig av å importere strøm om vinteren. Innlandet har lite kraftkrevende industri i forhold til resten av landet, men ser nå en økende grad av henvendelser som gjelder kraftkrevende nyetableringer [12].

Innlandet har en del høyereliggende områder med stabile vindforhold, og det er lav befolkningstetthet i mange områder. I Innlandet er det pr i dag tre vindkraftverk: Odal vindkraftverk i Nord-Odal, Raskiftet vindkraftverk i Åmot og Våler, og Kjølberget vindkraftverk i Våler kommune. Disse tre kraftverkene består av totalt 78 vindturbiner, med en samlet produksjonskapasitet i overkant av 1000 GWh pr år.

Målsetningen med Gilderåsen vindkraftverk er å utløse noe av potensialet for energiproduksjon som ligger i området. Gilderåsen er lokalisert i et område med jevne og gode vindforhold, og det er lite bebyggelse i nærheten. Det er kort avstand til regional nettlinj (Elvia).

Vindr har sendt inn planinitiativ for Bukkåsen vindkraftverk i Våler kommune. Forslag til planområde for Bukkåsen vindkraftverk grenser til foreslått planavgrensning av Gilderåsen vindkraftverk. Dersom begge tiltakene realiseres gir det muligheter for samkjøring av adkomstveier og teknisk infrastruktur til vindkraftverkene. De vil kunne driftes som ett vindkraftverk med gode muligheter for optimalisering mellom de to kraftverkene.

4 Planlagt tiltak

Gilderåsen vindkraftverk er planlagt i Elverum kommune øst for Sørskogbygda. Det er planlagt opp til 12 turbiner i alternativ 1, med en samlet installert effekt på inntil 86,4 MW. Alternativ 2 gir rom for opptil 8 turbiner, og en samlet installert effekt på inntil 57,6 MW.

Årlig nettoproduksjon er foreløpig estimert til ca. 260 GWh for alternativ 1 og 180GWh for alternativ 2. Beregning av installert effekt forutsetter 7,2 MW turbiner.

Energiproduksjonen vil variere avhengig av antall turbiner og høyde på turbinene. Høye turbiner trenger noe større avstand mellom turbinene, og antall turbiner innenfor et område kan reduseres. I tabellen under er det oppgitt maksimum antall turbiner.

Tabell 4-1: Nøkkeltall for Gilderåsen vindkraftverk (alternativ 1/alternativ 2)

	Alternativ 1	Alternativ 2
Planområdets størrelse (km ²)	3,7 km ²	2,7 km ²
Samlet installert effekt (MW)	86,4	57,6
Nominell effekt i hver turbin (MW)	6-10	6-10
Antall vindturbiner	12	8
Navhøyde (m)	120-190	120-190
Totalhøyde (m)	200-270	200-270
Estimert nettoproduksjon med 7,2 MW turbin (GWh/år)	260	180

4.1 Kriterier for valg av tiltaksområde

Den foreslåtte lokaliseringen er resultat av analyser som blant annet er basert på disse faktorene:

- Stabile og gode vindressurser gjennom store deler av året. Årsmiddelvind på 7,2 m/s.
- Tilstrekkelig avstand fra bebyggelse (> 800 m), noe som tilsier lavt konfliktnivå med tanke på støy og skyggekast.
- Produktive jordbruksarealer berøres ikke.
- Tiltaket lar seg kombinere med skogsdriften i området, og kan bidra positivt til denne gjennom etablering av internveier i vindkraftverket.
- Ingen områder som er vernet i medhold av Naturvern-/Naturmangfoldloven (nasjonalparker, landskapsvernområder, naturreservater o.l.) blir berørt.

4.2 Utbyggingsvolum og byggehøyder

Foreløpige skisser viser en utbygging med opptil 12 turbiner i alternativ 1 og opp til 8 turbiner i alternativ 2. Dette tallet kan bli justert i planprosessen. I en områderegulering for vindkraft skal beslutningsrelevante arealmessige forutsetninger fastsettes. Det skal i hovedsak kun avsettes ytre arealbruksgrenser og adkomstvei. Plassering av internveier, turbinpunkter, maksimal installert effekt samlet og pr. turbin, antall og dimensjoner på turbiner og andre detaljer, fastsettes i konsesjon og etterfølgende planer etter energiloven. Endelig volum på utbyggingen og detaljutforming av anlegget kommer først i konsesjonsfasen. Turbinene kan få en navhøyde på ca. 120-190 meter og totalhøyde opp mot 200-270 meter. Så høyt som 190 meter navhøyde er trolig ikke aktuelt, men ønskes utredet.

4.3 Funksjonell og miljømessig kvalitet

Kartlegging knyttet til konsekvensutredningen vil gi føringer for endelig plassering av turbinene. Det skal legges vekt på å redusere totalinngrepet i sårbare naturområder, og i størst mulig grad unngå inngrep i myr og våtmark.

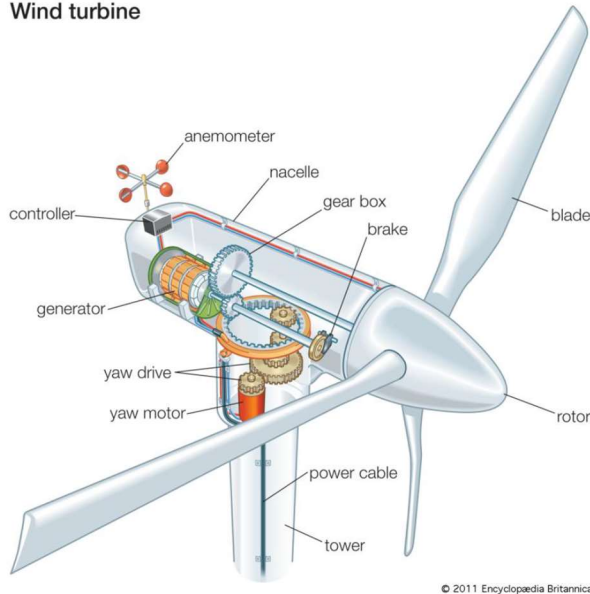
Vindkraft på land består av vindturbiner med et veisystem som binder anlegget sammen. I praksis er det ca. 3 % av utbyggingsområdet som blir direkte berørt av anleggene. Mulighetene for å tilpasse anlegget til eksempelvis viktige naturforekomster er dermed relativt store.

4.4 Tekniske anlegg

4.4.1 Vindturbiner

Vindturbinene produserer elektrisk energi ved å utnytte bevegelsesenergien i vinden. Hovedkomponentene i en vindturbin er tårn, rotor, hovedaksling, gir, generator, transformator og nødvendig hjelpeaggregat og styringssystem. De fleste komponentene er innebygd i maskinhuset på toppen av et ståltårn.

Wind turbine

Figur 4-1: Maskinhus på vindturbin.

Rotoren, som består av tre blader montert på et nav, omdanner vindenergien til rotasjonsenergi som gjennom en hovedaksling og via et gir føres inn på en generator. Denne omdanner deretter rotasjonsenergien til elektrisk energi.

Maskinhuset dreier seg med vinden, slik at rotorplanet til enhver tid står på tvers av vindretningen. Ettersom vindhastigheten, og dermed også vindens energiinnhold, øker med høyden over bakken (vindskjær), er det viktig at tårnet har en høyde som er optimalisert i forhold til vindskjæret.

Moderne vindturbiner produserer normalt elektrisitet når vindhastigheten er mellom 3 og 25 m/s (svak vind til full storm). Driften styres vesentlig ved hjelp av datamaskiner. De fleste moderne vindturbiner har i dag rotor med tre vridbare vinger.

4.4.2 Fundamenter

Den vanligste teknologien i Norge er forankring direkte i grunnfjellet. Ved fjellfundamentering borres flere forankringsstag 10-20 meter ned i grunnfjellet. Disse settes i spenn og festes i adapterringen som er støpt inn på toppen av betongfundamentet. Adapterringen har i tillegg tårnbolter for innfesting av tårnet. Fundamentene er bygd slik at når turbinen fjernes vil fundamentet enkelt kunne tildekkes, slik at området kan tilbakeføres mer eller mindre til naturtilstand.

Figur 4-2: Turbinfundament i Tonstad vindkraftverk. Foto: Tonstad Vindpark AS

4.4.3 Kranoppstillingsplasser

Ved hver vindturbin opparbeides det oppstillingsplasser for installasjon og vedlikehold av turbinene. Størrelse på oppstillingsplassene ved den enkelte turbin vil avhenge av valgt installasjonsløsning, og anslås til ca. to til tre dekar. I tillegg vil det kunne være behov for noe lagringsplass for turbinkomponenter. Utforming av nærområdet til turbinene vil komme i detaljplanen for anlegget, som skal godkjennes av NVE.

4.4.4 Atkomst- og internveier

Nærmeste hovedvei i nærheten av planområdet er fv. 2096 Sørskogbygdvegen, og tiltaksområdet ligger ca. 2 km nord for denne. Det er mulig å benytte to ulike adkomstveier til planområdet. Adkomstvei lengst nord er en skogsbilvei som tar av fra fylkesveien ved Granerud/Rønningen/Granrudsbecken. Skogsbilveien gir adkomst til nordre del av planområdet. For adkomstvei til østre del av planområdet kan Siljubergsåsen og Granåsvegen benyttes.

Adkomstveiene må utbedres før de kan benyttes som adkomstvei til planområdet. Vurdering av egnet adkomstvei og krav knyttet til denne, skal inngå i områdereguleringsplanen.

Alle adkomst- og internveier vil få en kjørebredde på 5-6 meter. I tillegg må det etableres veiskulder, grøfter og eventuelle fyllinger/skjæringer. Veiene skal i utgangspunktet ha grusdekke.

Det er foreløpig ikke vurdert traseer for de interne veiene, men veiene skal tilpasses terrenget for å redusere naturinngrep. Dette innebærer å legge turbiner og veier på de tørrere delene av området, gjenbruke eksisterende veier, unngå rødlista naturtyper og unngå inngrep som påvirker vannbalansen i myrene. Det er et mål å oppnå best mulig massebalanse i prosjektet for å minimere behovet for massetak og deponier.

4.4.5 Ilandføring, mellomlagring og transport av vindturbiner

Vindturbinene kan tas i land i Norge eller Sverige og transporteres derfra til byggeplassen med bil på overordnet veinett. Alternative ilandføringsmuligheter vil bli vurdert. Det er mest hensiktsmessig at transporten går via Sverige fordi veinettet der er bedre tilrettelagt for tungtransport. Transporten kan komme inn i Norge på rv. 25. Alle komponenter fraktes fra fabrikk til egnet sted for lossing, og mellomlagres der. Monteringsarbeidet vil trolig skje ved hjelp av mobilkran som sammen med utstyr og bygningsmaterialer fraktes til byggeplassen med båt og bil. De største delkomponentene er rotorbladene. Hovedkomponentene som tårn, nav og vinger blir montert sammen ved hvert fundament.

Figur 4-3: Transport av 70 meter lange turbinblader til Tonstad vindpark. Foto: Tonstad vindpark AS

4.5 Nettilknytning

Størrelsen på vindkraftverket tilsier at det må kobles til regionalnettet eller høyere spenningsnivå, og overføring via 132 kV luftlinjer. Tiltaksområdet ligger i kort avstand fra nettløse Løberg-Lutefallet som eies og driftes av Elvia AS.

I områdestudien for nettanlegg i Sør-Østerdalen fremgår det at det er mye kraftproduksjon i Sør-Østerdalen, om lag 250 MW tilgjengelig vintereffekt fra både vann, vind og sol. Regionen er netto produsent av kraft året sett under ett, men har lite regulerbar kraft og er derfor importør av kraft om vinteren og i de kaldeste periodene [14].

Utbygger er i dialog med Elvia for å avklare alternative tilknytningspunkt og behov for å oppgradere nettet. Prosjektet deltar i pågående fellesutredning hos netteier, Elvia. Fellesutredningen er nødvendig fordi det i dag ikke er tilstrekkelig kapasitet i regionalnettet, og flere prosjekter i samme område melder behov for tilknytning samtidig. Utredningen gjør det mulig å se prosjektene samlet, slik at riktige og helhetlige nettløsninger kan planlegges i stedet for fragmenterte enkelttiltak. Dette gir et bedre grunnlag for å avklare hvilke tekniske tiltak som faktisk må gjennomføres, når de kan realiseres og hvilke kostnader som er knyttet til dem.

Nettanlegg vil kreve separat konsesjon etter energiloven.

4.6 Drift og vedlikehold

Det vil bli bygget et servicebygg i tilknytning til vindkraftverket. Bygget vil inneholde kontrollrom, verksted/lager, fellesrom/spiserom, wc/bad, garasjer og annet, og ligge i nær tilknytning til kraftverket. Driften baserer seg på automatisk styring av hver enkelt vindturbin.

Det er anslått at drift- og vedlikehold av vindkraftverket vil medføre et behov for ca. to årsverk ved en full utbygging.

4.7 Nedleggelse

En vindturbin har en teknisk levetid på minst 30 år. Dette er også normal varighet på konsesjonen. Ved nedleggelse skal konsesjonæren fjerne anlegget og tilbakeføre området til sin naturlige tilstand, så langt dette er mulig, jf. energilovforskriften § 3-5 d. Nedleggelse av vindkraftverket innebærer normalt fjerning av vindturbiner, oppstillingsplasser, adkomst-/internveger og annen infrastruktur, samt tildekking av fundamenter. Alternativt kan det søkes om konsesjon for en ny periode, som innebærer at de gamle turbinene erstattes av nye.

5 Forholdet til andre planer

5.1 Regionale planer

5.1.1 Fylkesplan for Innlandet

Regional plan for det inkluderende Innlandet ble vedtatt i februar 2023 og gjelder for perioden 2024-2028 [1]. Planen er en del av Innlandsstrategien, som ble vedtatt i 2020. Planen har tre prioriterte satsingsområder:

- kompetanse og livslang læring
- arbeidsliv og arbeidsplassutvikling
- lokalsamfunn, møteplasser og kultur

Planen omtaler ikke vindkraft eller fornybar energi.

5.1.2 Innlandsstrategien 2024-2028

Hovedstrategiene i Innlandsstrategien 2024–2028 fra Innlandet fylkeskommune bygger på et bredt kunnskapsgrunnlag og en bred og åpen medvirkning [3]. Strategien har som mål å styrke Innlandets posisjon som en attraktiv og bærekraftig region.

De langsiktige utviklingsmål er:

- bærekraftig ressursforvaltning som gir utvikling og nye arbeidsplasser
- levende lokalsamfunn med bærekraftige byer, tettsteder og bygder
- at aktører i fylket vårt får større nasjonal betydning og synlighet

Innlandsstrategien 2024–2028 for Innlandet fylkeskommune har som mål å møte både utfordringer og muligheter i regionen, og bygger på visjonen om et bærekraftig, inkluderende og fremtidsrettet Innlandet.

Strategien er strukturert rundt fire hovedsatsingsområder:

- Innbyggerne i Innlandet - Det skal være godt å bo, utdanne seg og arbeide i Innlandet – Fokus på livskvalitet, bolyst, utdanningstilbud og tilgang til arbeid.

- Inkludering i Innlandet - Innlandet skal være et inkluderende samfunn med små forskjeller – Arbeid mot utenforskap, sosial ulikhet og for å sikre deltakelse for alle.
- Innovasjon i Innlandet - Innlandet skal utvikle seg gjennom nyskaping, innovasjon og økt kompetanse – Styrking av næringsliv, forskning, teknologi og kompetanseutvikling.
- Infrastruktur i Innlandet - Innlandet skal være et grønt og bærekraftig samfunn – Vekt på fornybar energi, klimaomstilling, naturforvaltning og bærekraftig arealbruk.

Strategiene legger også vekt på samarbeid og partnerskap, både internt i fylket og nasjonalt/internasjonalt, samt på å posisjonere Innlandet som et attraktivt sted for grønn industri og teknologiutvikling.

Innlandet fylkeskommune har startet arbeidet med en ny regional plan for nettinfrastrukturen for energi og nye regionale føringer for vind- og solkraft som er forankret i Innlandsstrategien.

Målet med Regional plan for nettinfrastrukturen for energi i Innlandet er å:

- bidra til mer effektiv planleggings- og utbyggingsprosess for transmisjonsnettet
- redusere dagens ledetid¹ på nettet
- sikre nettkapasiteten på regionalnettet

5.1.3 Regional plan for klima, energi og miljø

«Det grønne Innlandet» - regional plan for klima, energi og miljø ble vedtatt av fylkestinget 13. juni 2023 [2].

Planen er delt inn i tre områder, Klima, Energi og Miljø hvor det er utarbeidet tre hovedmål under hvert tema. I planen er det stadfestet at Innlandet skal ha en ledende posisjon i omstillingen til fornybar energi. Minst 80 prosent av fylkets samlede energiforbruk skal komme fra fornybare kilder i 2030. Til sammenligning var fornybarandelen i Innlandet omtrent 53 prosent i 2023.

I planen står det blant annet:

Økt etterspørsel etter energi gir store utfordringer og muligheter. Skal Innlandet dekke sitt framtidige energibehov må vi bli mer energieffektive, øke produksjonen og forsterke kraftnettet. Ved økt produksjon må dette skje så skånsomt som mulig for ikke å komme i konflikt med natur- og kulturverdier på land, og ivareta naturmiljøet i og langs vassdrag.

Vindkraft omtales som en av flere teknologier som kan bidra til å nå målene om økt produksjon og bruk av fornybar energi i Innlandet. Muligheten for utbygging av vindkraft i Innlandet ansees for å være begrenset, fordi områder med de beste vindforholdene kan komme i konflikt med andre interesser. Utbygging av vindkraft legger beslag på store naturarealer, og det er ikke like enkelt å kombinere arealet til andre ting.

Planen understreker behovet for en balansert utvikling som tar hensyn til både klima, natur og lokalsamfunn.

5.1.4 Nettside for regionale føringer for sol- og vind i Innlandet

Innlandet fylkeskommune og Statsforvalteren i Innlandet har utarbeidet regionale føringer for etablering av sol- og vindkraft i regionen [3]. Føringene er delt inn i tre hovedkategorier:

¹ Ledetid er den totale tiden som går fra en prosess eller bestilling starter, til den er fullført

Områder som ikke er egnet for sol- og vindkraft

Det skal ikke etableres sol- eller vindkraft i vernede områder eller i områder som er kritiske for bevarelsen av prioriterte arter, kritisk truede arter eller ansvarsarter, som villrein.

Områder som kan være egnet til sol- og vindkraft, men hvor det er stor usikkerhet og behov for vurderinger fra sak til sak:

Konsekvensene av sol- og vindkraft varierer mye avhengig av lokale forhold. Noen miljø- og samfunnsinteresser omfatter store deler av regionen. For disse områdene er det ikke hensiktsmessig med en streng avgrensning, men det er derfor viktig å synliggjøre usikkerheten knyttet til konsekvensene av sol- og vindkraft.

Områder der hensyn til sol- og vindkraft bør veie tyngre enn andre samfunns- og miljøinteresser:

Områder som er egnet for etablering av sol- og vindkraft kan være grå arealer, eksisterende industri- og næringsområder, uproduktiv skog, jordbruksarealer ute av drift og åpen fastmark (uten myr, skog, jordbruk, bebyggelse eller samferdsel).

5.1.5 Kraftstrategi for Elverum kommune, 2025

I desember 2025 vedtok kommunestyret i Elverum kraftstrategi for Elverum kommune[19]. Ambisjonen i strategien er at «Elverum skal være en attraktiv kommune der økt krafttilgang muliggjør befolkningsvekst og tiltrekker en bredde av arbeidsplasser».

I strategien står det omtalt at Norges kraftoverskudd er forventet å reduseres, som vil føre til økte strømpriser og redusert konkurransefortrinn for norsk industri. Nettkapasiteten i Innlandet er ifølge strategien svakere enn store deler av landet, i tillegg til at transformatorstasjonene ikke har tilgjengelig kapasitet.

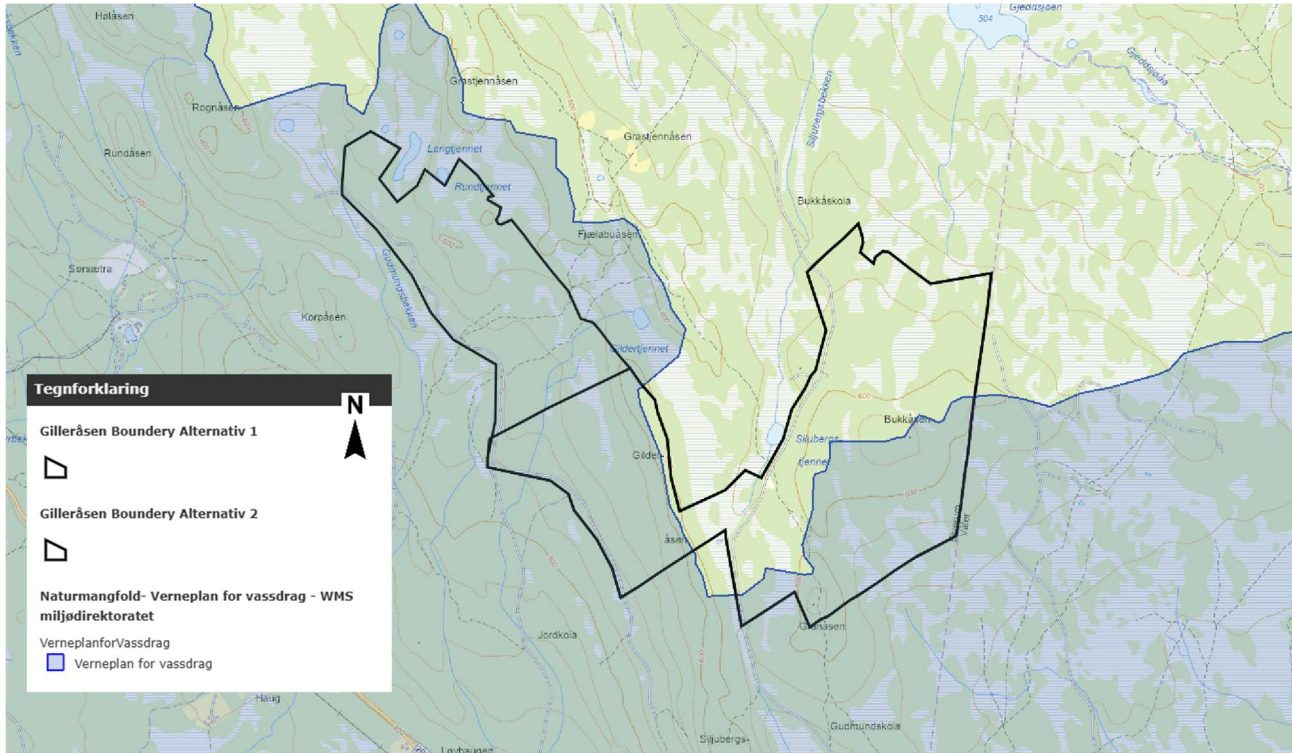
Innenfor strategien er et av flere fokusområder å øke årlig kraftproduksjon fra nye energikilder med 100 – 200 GWh i løpet av 15 år, og bidra til økt overføringskapasitet i nettet på 40 – 100 MW i løpet av 10-15 år.

Vindkraft er vurdert som en av flere energikilder som bør utvikles, blant annet gjennom å dedikere arealer til dette i kommuneplanens arealdel, tilrettelegge for vindkraft der det er vurdert som attraktivt ved en samlet vurdering av kriterier, og søke størst verdiskapning over tid ved å utforske muligheter for avtaler og eventuelt eierskap i vindkraftetableringer.

5.2 Verneplaner/verneområder

5.2.1 Verneplan for vassdrag

Området ligger delvis innenfor verneplan for vassdraget Kynna[15]. Vassdragets mange små elver og vann er sentrale deler av et lavereliggende landskap med store barskogområder. Elveløpsformer, hydrologisk system, isavsmeltingsformer, botanikk, fuglefauna, landfauna og vannfauna inngår som viktige deler av naturmangfoldet. I tillegg er store kulturminneverdier og friluftslivet i deler av vernegrnlag for vassdraget.

Figur 5-1: Kart som viser verneplan for vassdraget Kynna.

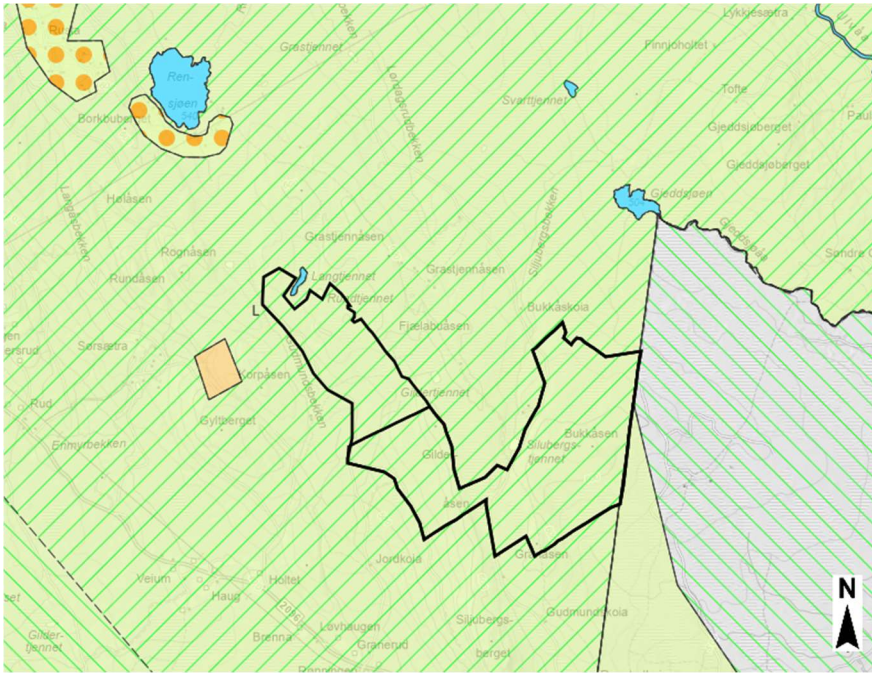
5.2.2 Verneområder for natur

Det er ingen verneområder i eller på grensa til tiltaksområdet. Hestberget naturreservat ligger ca. 6 km mot nordøst og Hemberget naturreservat ligger ca. 6,8 km mot øst [9]. Konsekvensutredningen bør vurdere om naturreservatene kan bli påvirket av tiltaket.

5.3 Kommunale planer

5.3.1 Kommuneplanens arealdel

I kommuneplanens arealdel 2011-2022 [5] er planområdet avsatt til Landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område) hvor landbruk er dominerende.

Figur 5-2: Utsnitt fra gjeldende kommuneplan med foreslått planavgrensning for Gilderåsen vindkraftverk inntegnet.

Kommunen er i gang med å rullere kommuneplanens arealdel for områdene utenfor byområdet for perioden 2025-2036. I den nye planen er det foreslått en hensynssone for friluftsliv (H530) som omfatter planområdet. Innenfor hensynssonen sier retningslinjene blant annet at hensynet til friluftsjansene skal veie tungt, og friluftslivet har fortrinnsrett foran annen bruk.

I ny kommuneplan er det også foreslått retningslinjer for kraftproduksjon. Her nevnes blant annet at arealer i tilknytning til eksisterende anlegg og grå arealer bør prioriteres og hvilke områder som skal unngås ved kraftutbygging.

5.3.2 Kommuneplanens samfunnsdel

I kommuneplanens samfunnsdel «Elverum mot 2030» (2010 – 2022) [6] under tema Miljø og bærekraft står det at Elverum kommune skal praktisere bærekraftig vekst og utvikling.

- Bærekraftig arealbruk: Strategien legger vekt på å bruke arealene på en måte som ivaretar både miljø, naturressurser og fremtidige generasjoners behov.
- Fortetting og byutvikling: Det er et mål å utvikle Elverum som en attraktiv by gjennom fortetting i eksisterende byområder
- Bevaring av natur og landbruk: Strategien innebærer å beskytte viktige natur- og landbruksområder mot nedbygging.
- Klimatilpasning og energi: Arealstrategiene skal støtte opp under kommunens klimamål, blant annet ved å legge til rette for miljøvennlig transport og energiløsninger.

5.3.3 Handlings- og økonomiplan for 2025–2028, Elverum kommune

I handlings- og økonomiplan for Elverum kommune 2025–2028 [7] er det et eget kapittel om "Klima og energi", som beskriver kommunens mål, tiltak og strategier for å redusere klimagassutslipp og fremme bærekraftig utvikling. Innholdet er basert på kommunens klima- og energiplan [8].

5.3.4 Klima og energi i Elverum 2020 – 2024

Klima og energi i Elverum 2020-2024 [8] er en strategisk plan som beskriver ambisjonene i klima- og energiarbeidet i kommunen. Planen inngår i kommunens samlede planverk, og er en utdyping/detaljering av de føringer kommuneplanen gir. Planen skal bidra til at kommuneplanens overordnede mål nås. Planen har følgende hovedmål:

Elverum skal innen 2030:

- Redusere kommunens årlige klimagassutslipp med 50% tilsvarende 30 000 tonn CO₂-ekvivalenter, jfr. 2017 nivå.
- Øke årlig langsiktig binding av CO₂ i stående skog og i langsiktige trebaserte konstruksjoner tilsvarende 25 000 tonn CO₂-ekvivalenter jfr. 2017 nivå.

Kommunen har mål om å redusere egne utslipp og legge til rette for lavutslippssamfunn. De har fokus på energieffektive bygg og infrastruktur og økt bruk av solenergi og andre fornybare energikilder. Når det gjelder klimatilpasning har de tiltak for å håndtere konsekvensene av klimaendringer, som overvannshåndtering og naturbaserte løsninger.

5.4 Reguleringsplaner

Planområdet berører ingen eksisterende reguleringsplaner.

6 Utredningsbehov og spesielle forhold

6.1 Konsekvensutredning og plan- og utredningsprogram

Områderegulering av et vindkraftverk i denne størrelsen utløser krav til konsekvensutredning (pbl. § 4-1). Tiltaket er vurdert mot forskrift om konsekvensutredning. § 6 i forskriften angir hvilke planer og tiltak som alltid skal konsekvensutredes og ha planprogram eller melding. Vindkraftverk over 10 MW skal alltid ha planprogram/melding, jf. forskriftens vedlegg 1 nr. 28 [13]. Konsekvensutredningen kan samordnes med konsekvensutredning etter energiloven.

Planprogrammet, som skal fastlegges av kommunestyret, setter rammene for hvilke temaer som skal utredes i konsekvensutredningen, hvilken metodikk som forutsettes benyttet og hvilke kvalitetskrav som stilles til utredningene. Planprogrammet blir dermed viktig for kvaliteten på beslutningsgrunnlaget for senere vedtak.

Følgende tema vil bli vurdert i planprogrammet:

- Generelt om arbeidsmetodikk og medvirkning
- Beskrivelse av vindkraftverket
- Samfunnssikkerhet
- Flom, skred og overvann
- Elektronisk kommunikasjon
- Forsvaret
- Luftfart
- Vær- og/eller kystradar
- Støy
- Skyggekast
- Vann- og grunnforurensning
- Kulturminner og kulturmiljø

- Lokalt- og regionalt næringsliv
- Landbruk
- Mineralressurser
- Folkehelse
- Landskap
- Naturmangfold, (naturtyper og vegetasjon, fugl, flaggermus, villrein, annet dyreliv, fremmede arter, sammenhengende områder, geologisk mangfold og samlet belastning)
- Friluftsliv
- Klima
- Økosystemtjenester
- Transportbehov, energiforbruk og energiløsninger
- Vannmiljø
- Barn- og unges interesser

6.2 Vesentlige interesser som berøres av planinitiativet

Selv om vindkraftverket i seg selv legger beslag på små arealer vil anlegget ha innvirkning på områder innenfor og utenfor selve tiltaksområdet. Konsekvensutredningen skal avklare alle beslutningsrelevante virkninger av anlegget, og skal benyttes aktivt for å begrense skadevirkninger av anlegget. Plan- og utredningsprogrammet vil redegjøre for hvilke tema som skal utredes, og på hvilken måte. I påfølgende konsekvensutredning gjøres selve utredningsarbeidet. Her i planinitiativet redegjøres det kun på overordnet nivå om hvilke virkninger tiltaket kan gi.

6.2.1 Tiltakets virkning på, og tilpasning til, landskap og omgivelser

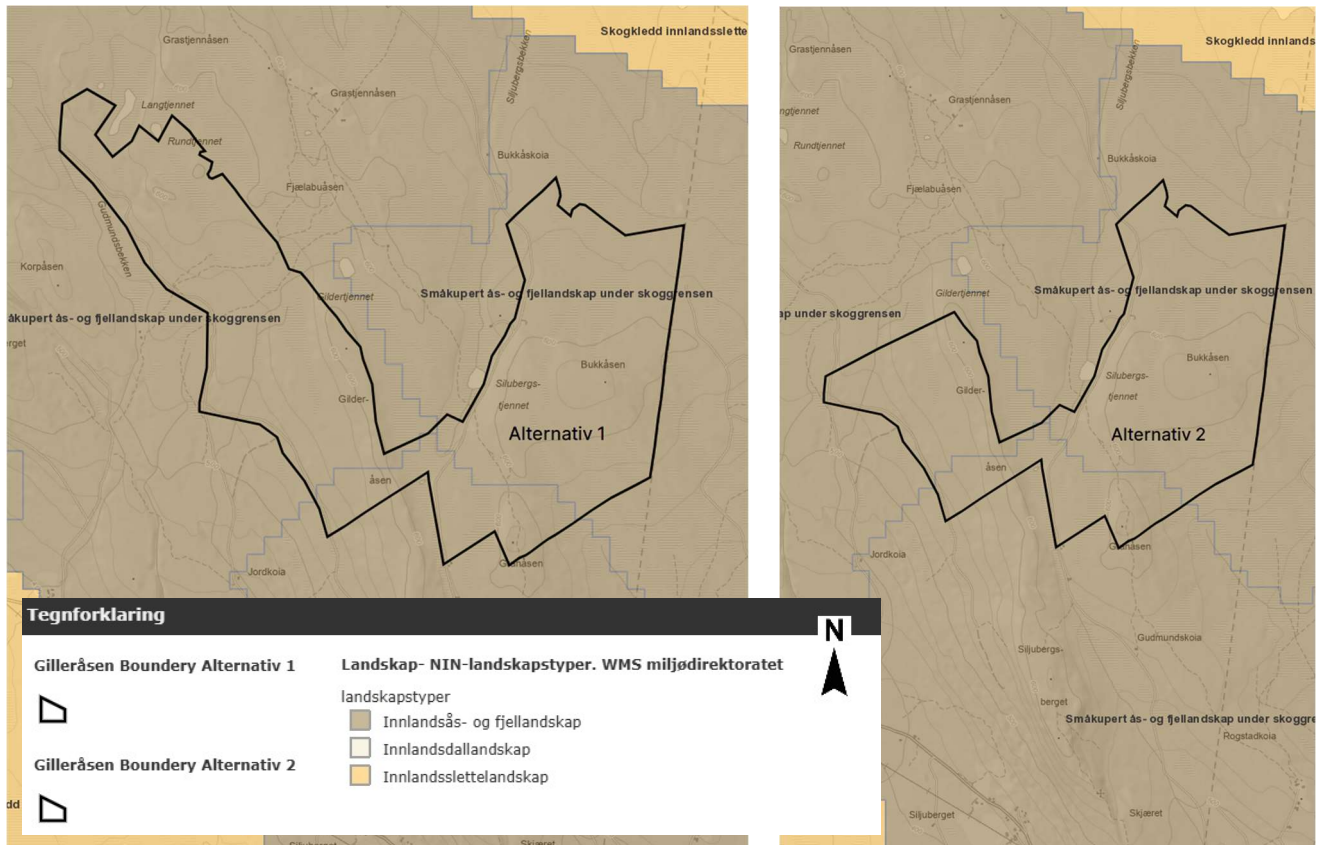
Området er beskrevet som et slakt til småkupert ås- og fjellandskap under skoggrensen [9]. Det er et vekslende skoglandskap med blandingsskog med lav til middels bonitet i forskjellige aldersklasser.

Høye vindkraftverk er synlige over et stort område. Turbinene er høye for å fange mest mulig vind, og dermed generere mest mulig energi med et begrenset inngrep. Dette gjør at de også blir godt synlige. I konsekvensutredningen skal det illustreres hvordan anlegget vil fremstå, både på kort og lang avstand. Effekten av sol og skygge og lysreflekser knyttet til vingenes bevegelser vil bli vurdert.

Vindkraftverk vil påvirke landskapsopplevelsen. Utsikten kan bli påvirket både på dagtid, og gjennom lysmerking når det er mørkt. Erfaringer tilsier at virkningen sjelden vil være vesentlig på avstander over 15 km (selv om anleggene ved god sikt kan være synlig mer enn 30 km unna). Sonen der vindkraftverkene er visuelt dominerende er inntil en kilometer fra turbinene [16]. Eksisterende vindkraftverk på Kjølberget ligger cirka 15 km fra området og påvirker allerede nærliggende landskapsområder.

Det ligger to fritidseiendommer ved Siljubergstjennet innenfor planområdet. Det ligger flere fritidsboliger langs Granåsvegen i umiddelbar nærhet til planområdet og rundt 1-2 km fra tiltaksområdet. Innenfor 15 kilometer ligger det boliger, hytter, og flere tettsteder. I konsekvensutredningen vil synligheten og påvirkningen på landskapet bli nærmere utredet.

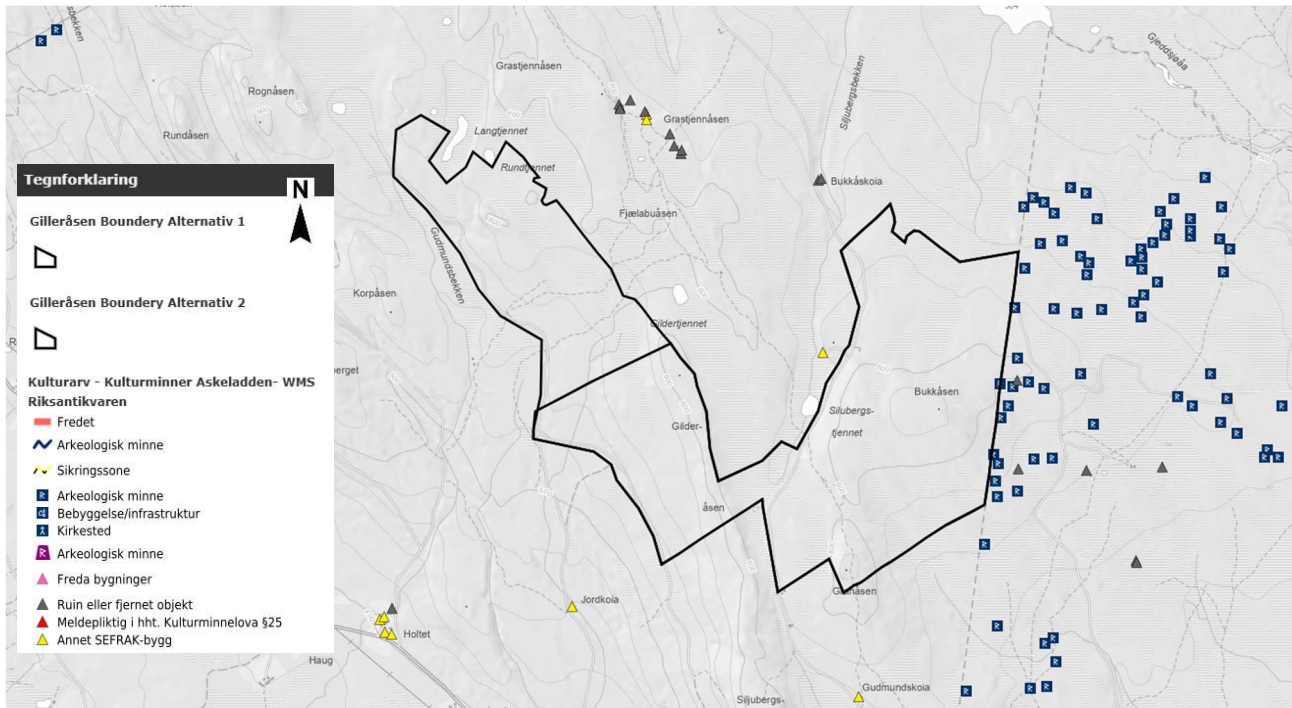
Utbygging av vindkraft gir visuell og lydmessig påvirkning av landskapet langt utenfor selve utbyggingsområdet.

Figur 6-1: NIN-landskapstyper

6.2.2 Kulturminner

Det er ikke registrert kulturminner innenfor planområdet [17]. I tilstøtende område i nabokommunen er det registrert en del kulturminner, og det antas at det vil også vil være funn i planområdet. Behovet for supplerende undersøkelser i felt (§ 9-undersøkelser) vil bli nærmere avklart med Innlandet fylkeskommune.

Figur 6-2: Kulturminner innenfor planområdet og tilgrensende område.

6.2.3 Støy

Vindturbiner avgir lyd. På kort hold vil lyden høres som «svijsjende» lyder fra hvert rotorblad. På noe lenger avstand blir lyden en jevn dur. Lyden øker opp til vindstyrke 10 m/sek. Ved større vindstyrke blir selve lyden av vinden sterkere, og overdøver normalt støyen fra turbinene. Kloss innpå turbinen høres også støyen fra generatoren. Erfaring viser at 1,2 – 1,3 km fra turbinene vil støy normalt være lite problematisk, selv om støyen er hørbar.

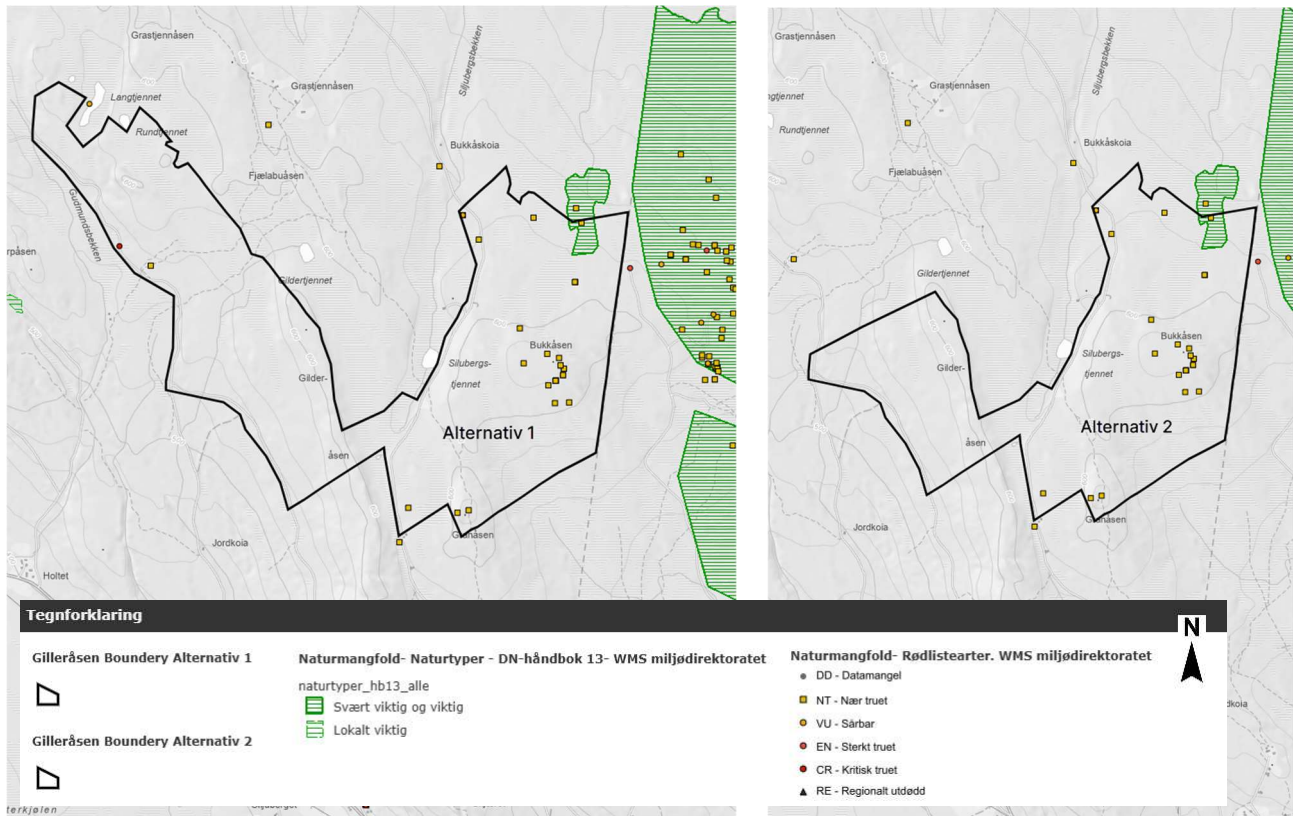
Støy vil også påvirke fugler og annet dyreliv og kan gi redusert habitatkvalitet i nærheten av turbinene. Dette vil være tema i konsekvensutredningen.

6.2.4 Naturinteresser

Det er registrert naturtype Gammel granskog i nordøstre del av planområdet i forbindelse med MiS-registrering i 2009-2010 [9]. Området inneholder viktige elementer som trær med hengelav, stående død ved og liggende død ved. Lokaliteten er viktig (B-verdi).

Av rødlistearter er det registrert en del arter som er nær truet hovedsakelig i området ved Bukkåsen. I nordre del av planområdet (innenfor alternativ 1) er det færre registreringer.

Konsekvensutredningen vil avklare hvor i området de største naturverdiene finnes. Denne utredningen vil ligge til grunn for endelig plassering av turbiner veier, trafostasjon og luftstrek. Målet er at anlegget skal gi så små konsekvenser for naturverdiene som mulig. Gammel skog, myr og våtmark, vann og sjeldne arter skal vektlegges når endelige planer fastlegges.

Figur 6-3: Naturtyper og rødlistearter.

6.2.5 Friluftsliv

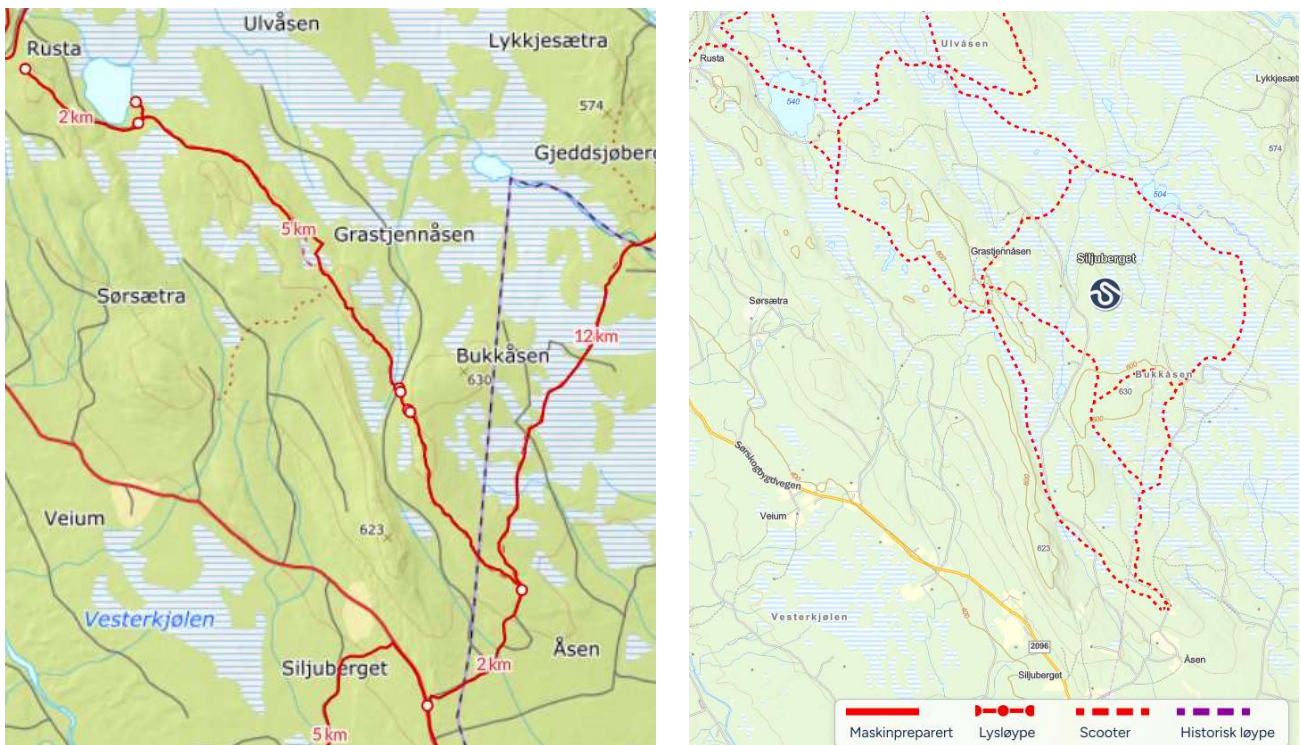
Det er ingen statlig sikra friluftsområder innenfor eller i nærheten av området.

Det er gjennomført en kartlegging av friluftsområder i regionen fra 2019, i regi av Hedmark fylkeskommune. Planområdet er i naturbase registrert i kategorien «Registrert friluftslivsområde».

Planområdet grenser til et stort sammenhengende friluftsområde i øst som er verdsatt til «viktig friluftsområde», kalt Risbergsmarka.

Det går en merket tursti gjennom området fra Rensjøen i nord og sørøstover forbi Siljbergstjennet, over Granåsen og til Åsen ca. 2 km sør for planområdet. Utover dette er det noen mindre stier i planområdet.

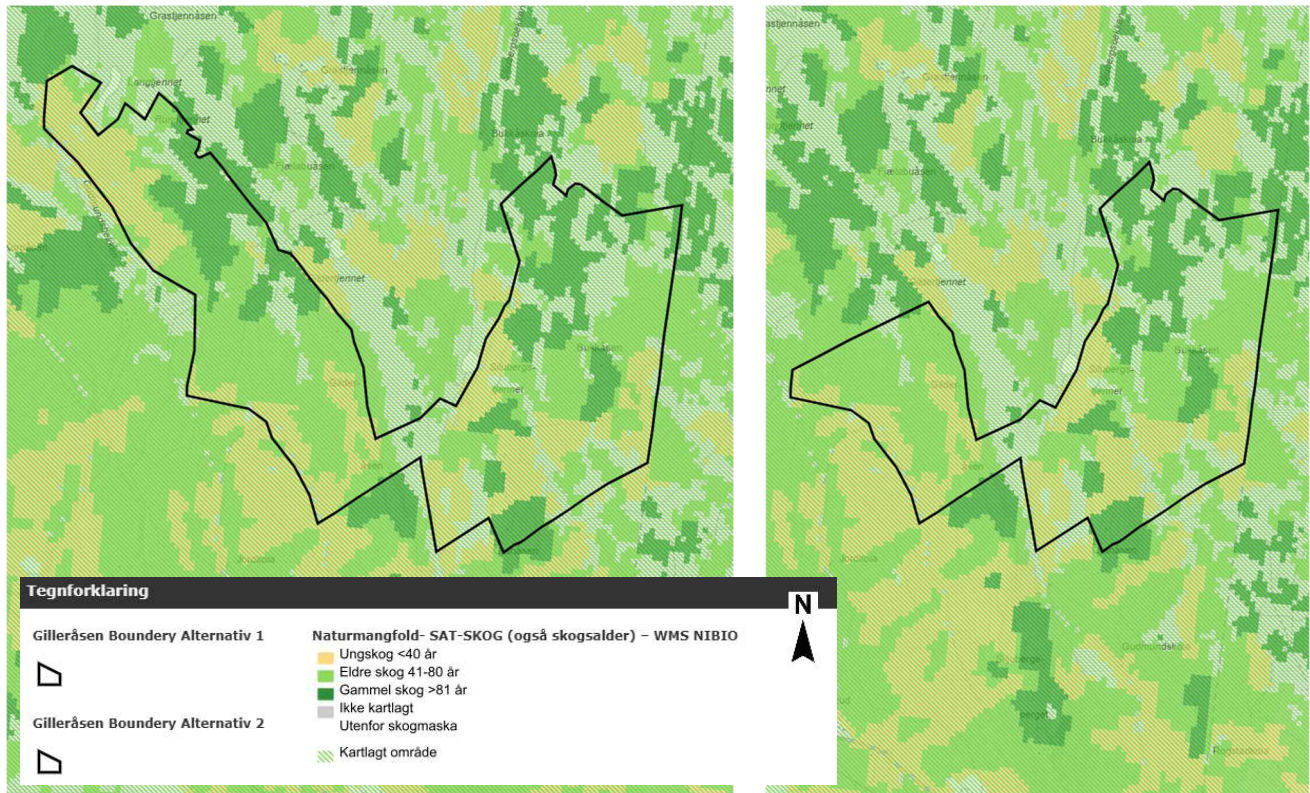
For friluftslivet kan vindkraft oppleves som negativt på grunn av støy, skyggekast, veianlegg og visuelle virkninger av høye turbiner. I perioder om vinteren kan iskast gi ferdselsrestriksjoner i gitte avstander fra turbinene. Den direkte friluftsopplevelsen for de som eventuelt driver med jakt og fiske og annet friluftsliv innenfor tiltaksområdet kan bli påvirket.

Figur 6-4: Kart til venstre viser sommerruter (UT.no) og kart til høyre viser skiløyper (sporet.no).

6.2.6 Skogbruk

Tiltaket med etablering av vindturbiner vil medføre nedbygging av enkelte skogsarealer. I tillegg vil tilgrensende arealer, herunder veier og tekniske anlegg, kunne bidra til økt tilgjengelighet i området. Dette kan føre til reduserte driftskostnader for skogbruket som følge av forbedret infrastruktur. Det er både yngre og eldre skog innenfor planområdet. En nærmere vurdering av tiltakets konsekvenser for skogbruket vil inngå i den kommende konsekvensutredningen.

Figur 6-5: Oversikt over kartlagte skogressurser.

6.2.7 Samfunnsvirkning

Grunneierne vil få betydelig økt avkastning fra sine utmarksarealer og vil få bedre skogsveinett. I anleggsfasen vil stor byggeaktivitet gi arbeidsplasser og behov for lokale varer og tjenester. I driftsfasen vil anlegget medføre varige arbeidsplasser og økt etterspørsel etter varer og tjenester knyttet til drift og vedlikehold.

Utbygging av vindkraft vil gi skatte- og avgiftsinntekter til kommunen. Kommunene får en produksjonsavgift på 2,37 øre pr. kWh og 7 promille i eiendomsskatt etter dagens sats. 0,2 øre skal avsettes til lokale formål som natur og eventuelle andre formål som er direkte berørt av arealbruken til vindkraftanlegget. Inntektene er frie og påvirker ikke andre overføringer fra staten.

Vindkraftutbygging vil gjøre det lettere å få andre bedrifter med behov for kraft til å etablere seg i kommunen og dermed skape nye arbeidsplasser.

6.3 Samfunnssikkerhet

Det er krav i plan- og bygningsloven at reguleringsplaner skal inneholde en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse). Målet med analysen er å avklare om tiltaket fører til sikkerhetsmessige utfordringer knyttet til natur- eller samfunnsforhold.

Av naturfare er det flom og skred som er i fokus. Området ligger over marin grense, og representerer derfor ingen spesiell fare med hensyn til områdestabilitet. Flom i vassdraget vil heller ikke påvirke planområdet, og det er ikke utsatt for snøskred. Forurensningsfaren knyttet til anlegget er liten, men risiko for oljelekkasjer må vurderes opp mot lokale drikkevannsressurser. Støyforurensning vil være tema for konsekvensutredningen.

Den største ulykkesrisikoen er trolig knyttet til anleggsfasen og de store transportene via offentlig veinett. Dette vil bli grundig vurdert i planarbeidet.

7 Varsel og medvirkning

7.1 Planprosess

7.1.1 Lovverk og roller

Plan- og bygningsloven fastlegger fra 9. juni 2023 at det skal utarbeides en områdereguleringsplan før konsesjon for vindkraftverk kan godkjennes [11][11].

§ 2-2 første ledd, nytt tredje punktum:

Konsesjon til vindkraftanlegg på land etter § 3-1 kan ikke gis før tiltaket er planavklart etter plan- og bygningsloven.

Bestemmelsen skal sikre at kommunen får større grad av innflytelse på arealbruken. Kommunene kan gjennom denne prosessen velge å si nei til vindkraft, og de har anledning til å avbryte planarbeidet underveis i planprosessen. Dersom en har fattet et vedtak om områdeplan for vindkraft har imidlertid ikke kommunen mulighet for å oppheve eller endre planen før byggefristen for gjeldende konsesjon er utløpt (pbl.12-18).

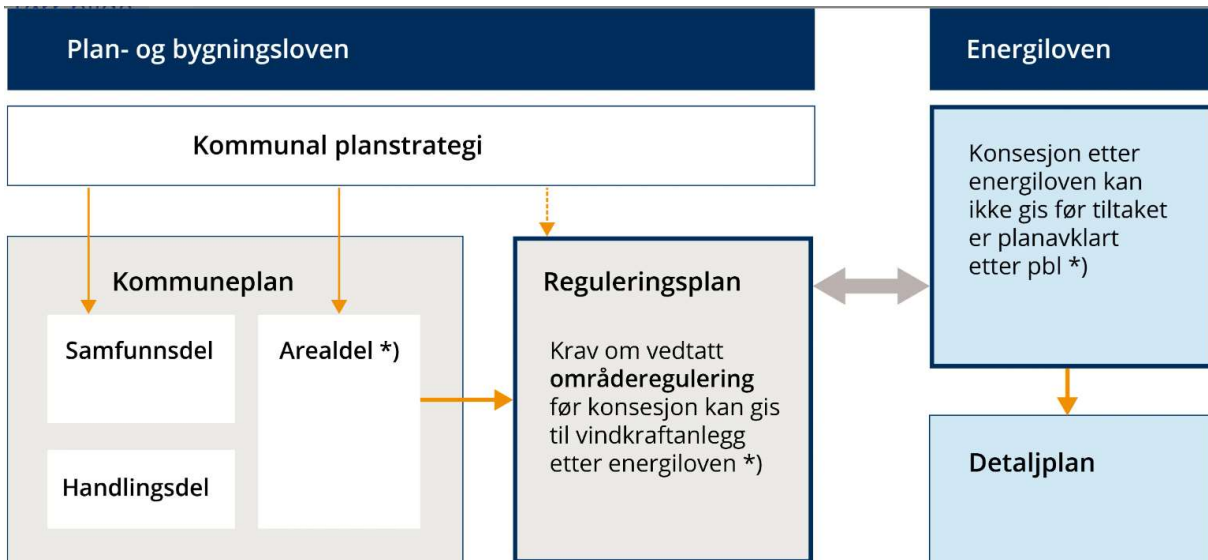
Plan- og bygningsloven § 12-1 tredje ledd nytt fjerde til sjette punktum:

Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land etter energiloven skal likevel ha områderegulering.

Reguleringen skal fastsette de overordnede arealmessige forutsetningene som er relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget. Departementet kan gi forskrift om samordningen mellom reguleringsplanprosessen for vindkraftanlegg og konsesjonsbehandlingen etter energiloven.

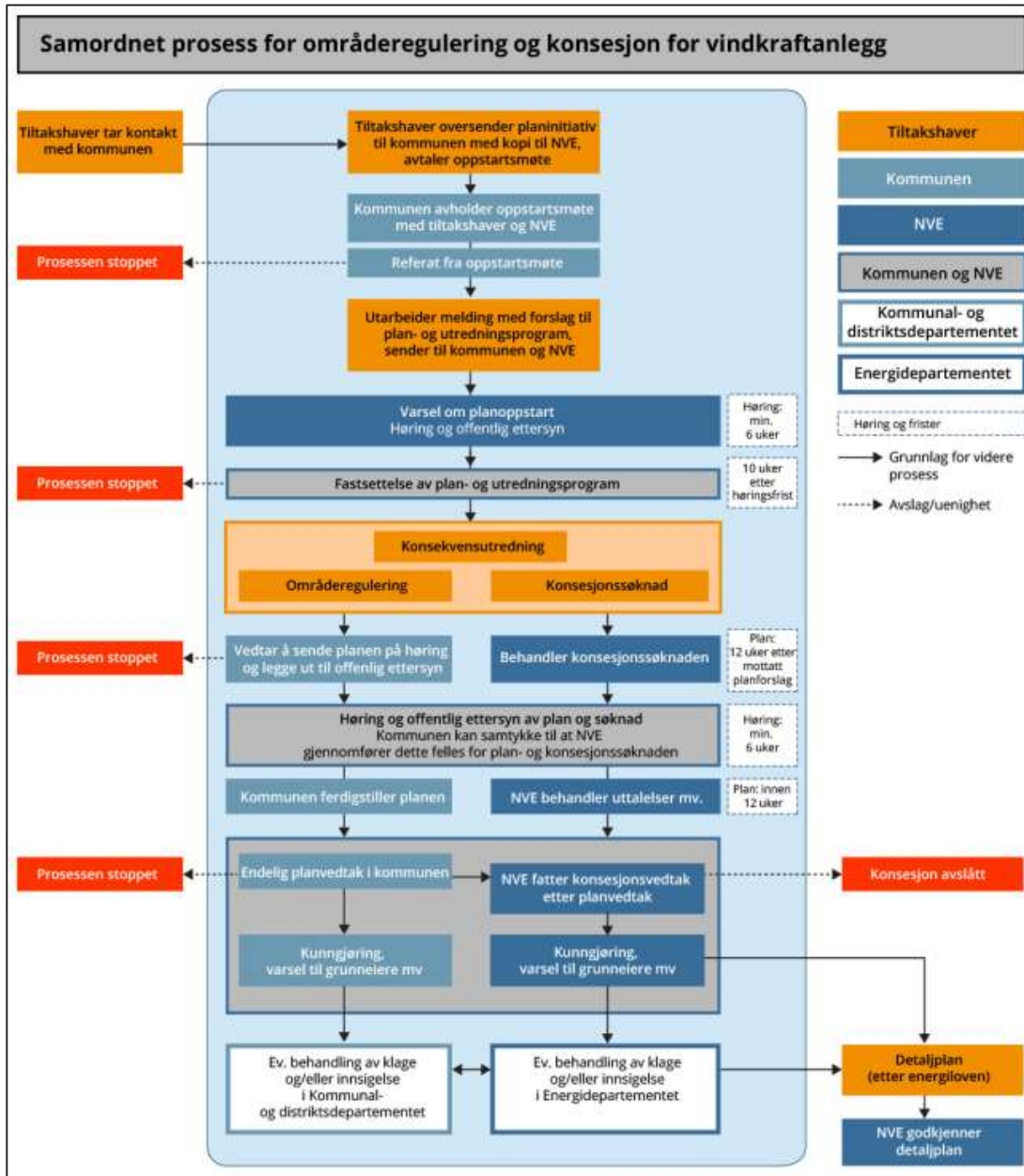
Energiloven har fått en tilsvarende endring, og i § 2-2 står det at **Konsesjon for vindkraftanlegg på land etter § 3-1 ikke kan gis før tiltaket er planavklart etter plan- og bygningsloven.** En godkjent områdereguleringsplan er heller ikke en garanti for at det blir gitt konsesjon til tiltaket.

Områderegulering er i utgangspunktet kommunens planredskap, men kommunen kan tillate at andre utarbeider planforslaget for dem (pbl. § 12-2). I denne aktuelle prosessen vil det være naturlig at kommunen lar Vindr utarbeide forslaget til plan i tett samarbeid med Elverum kommune. Prosessen skal i hovedtrekk følge saksbehandlingsreglene for private planforslag.

Figur 7-1: Forholdet mellom Plan- og bygningslov og energilov i vindkraftplaner (Kilde: Regjeringen.no [11]).

Plan- og konsesjonsprosess kan samordnes. I en vindkraftprosess vil det være nærliggende å utarbeide et felles plan- og utredningsprogram, utarbeide felles KU for de to prosessene og evt. også ha en felles høring av planforslag og konsesjonssøknad. Ved en felles høring vil NVE gjennomføre høring av områdereguleringsplanen samtidig som de har høring av konsesjonssøknaden. Et slikt samarbeide kan gjøre kommunens jobb enklere.

Figur 7-2: Flere prosesser kan samordnes dersom kommunen ønsker det. Illustrasjon: Kommunal- og distriktsdepartementet/Energidepartementet

Kort oppsummert:

- Kommunen må vedta områdeplan for vindkraft før NVE kan gjøre vedtak om konsesjon.
- Kommunen kan overlate ansvaret for å utarbeide områdereguleringsplan til utbygger.
- Hvis kommunen ønsker det, kan NVE gjennomføre deler av saksbehandlingen (høring av områdereguleringsplanen).

Fig. 3.1 I Reguleringsplanveilederen H-2531 B

Figur 7-3: Hovedtrinn i reguleringsplanprosessen.

7.1.2 Medvirkning

Målet med medvirkningsprosessen er å sikre at sentrale problemstillinger i prosjektet blir belyst fra ulike perspektiv og at alle blir hørt. Dette forutsetter en bred og inkluderende prosess. Vindr ønsker å ha god dialog med grunneiere, naboer, berørte kommuner, regionale myndigheter og andre interessenter.

Energiloven og plan- og bygningsloven setter rammene for høring, offentlig ettersyn og medvirkning for områdeplanen og konsesjonssøknaden, og prosessen vil bli gjennomført i tråd med disse.

Det gjennomføres to offentlige høringer, den ene ved oppstart av planarbeidet, den andre når det foreligger et planforslag som er vedtatt hørt av kommunens planutvalg. Varselet skjer med annonse i lokalavis, annonsering på kommunens nettsider og ved brev til høringsinstanser i henhold til kommunens rutiner. Som grunnlag for varsling benyttes kommunens oversikt over aktuelle høringsinstanser.

I forbindelse med de offentlige høringsprosessene vil det bli arrangert åpne informasjons- og medvirkningsmøter i Elverum.

I tillegg vil det bli utarbeidet informasjonsskriv, nettsider og avholdt åpne kontordager der de som ønsker det kan komme og snakke med planleggere og tiltakshaver.

Tiltaket ligger i nærheten av Sverige. Det er ikke per i dag vurdert at anlegget vil ha vesentlig virkninger for miljø og samfunn over grensen, men siden Elverum kommune ligger nær grensen bør det sendes en forespørsel til svenske myndigheter om de ønsker å delta i plan- eller søknadsprosessen. Miljødirektoratet har ansvaret for denne kontakten.

8 Referanser

- [1] Innlandet fylkeskommune 2023, Regional plan for det inkluderende Innlandet, vedtatt februar 2023.
- [2] Innlandet fylkeskommune 2023. «Det grønne Innlandet» - Regional plan for klima, energi og miljø, vedtatt 13. 07 2023.
- [3] Innlandet fylkeskommune 2024, Innlandsstrategien, vedtatt 19.12.2024.
- [4] Innlandet fylkeskommune og Statsforvalteren i Innlandet, Nettside for regionale føringer for klima, energi og miljø,
<https://storymaps.arcgis.com/stories/14af91663d41453f9e75c4b23902ef5d>
- [5] Elverum kommune, Kommuneplanens arealdel 2011-2022, vedtatt 22.06.2011
- [6] Elverum kommune, Kommuneplanens samfunnsdel 2010-2022, vedtatt 03.11.2010
- [7] Elverum kommune, Handlings- og økonomiplan for 2025–2028, vedtatt 12.12.2024
- [8] Elverum kommune, Klima og energi i Elverum 2020-2024, vedtatt 27.05.2020
- [9] Miljødirektoratet, naturbase kart (02.12.25)
- [10] Statnett 2023. Langsiktig markedsanalyse, Norge, Norden og Europa 2022-2050.
<https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/planer-og-analyser/lma/forbruksutvikling-i-norge-2022-2050---delrapport-til-lma-2022-2050.pdf>
- [11] Regjeringen.no: https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/fagtema/vindkraft/id3022769/
- [12] Innlandet Fylkeskommune 2025. <https://innlandetfylke.no/tjenester/klima-energi-og-miljo/energi/energiproduksjon/>
- [13] Forskrift om konsekvensutredning, 22. juni 2017, sist revidert 1.juli 2025
- [14] NVE 2025. Områdestudie – Sør-Østerdalen. <https://plannett.nve.no/omraadestudie/20250153>
- [15] NVE 2023. Verneplan for vassdrag - 002/17 Kynna <https://www.nve.no/vann-og-vassdrag/vassdragsforvaltning/verneplan-for-vassdrag/innlandet/002-17-kynna/>
- [16] NVE 2025. Vindkraft på land. <https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft-paa-land/>
- [17] Riksantikvaren, kulturminnesøk (05.12.25)
- [18] NIBIO 2025. Kartportal – WMS-tjeneste (05.12.25)
- [19] Elverum kommune, kraftstrategi, vedtatt 11.12.2025